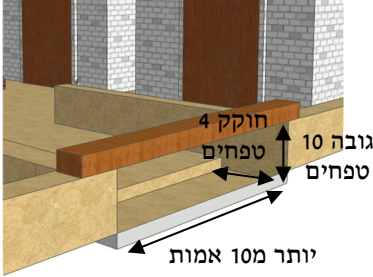

רוחב מיעוט מבוי נמוך מעשרה טפחים [ה ע"א "היה פחות"- "הוי מבוי"]

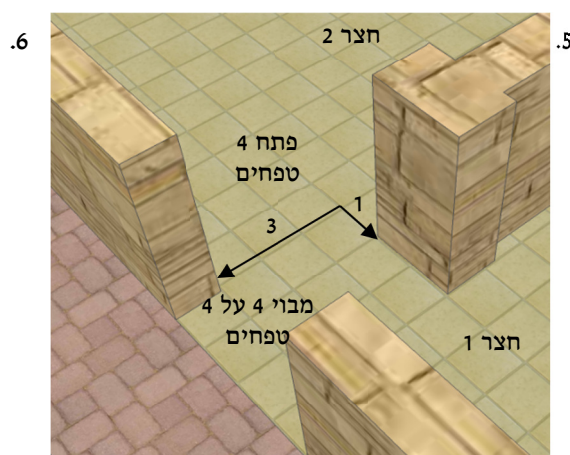
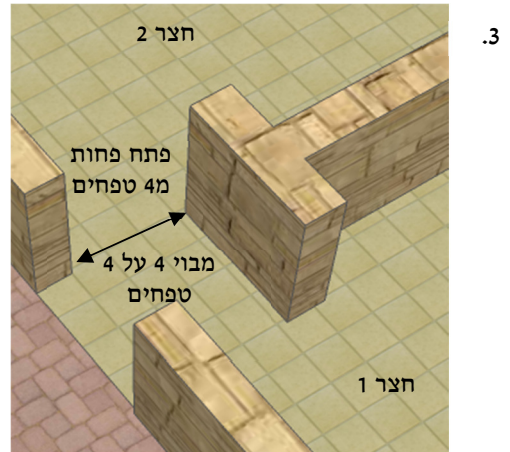
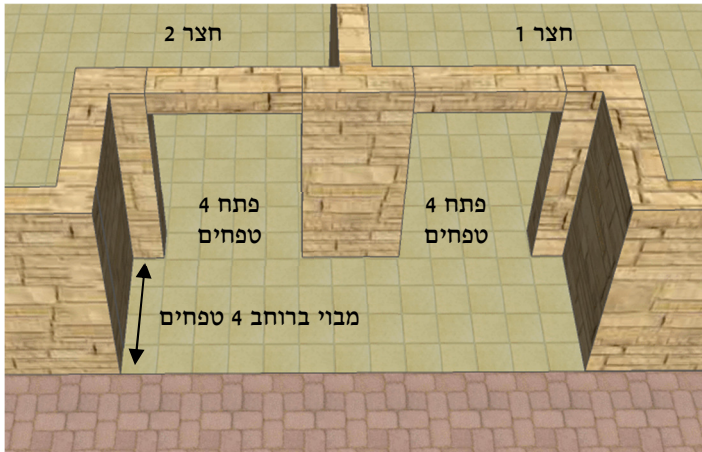
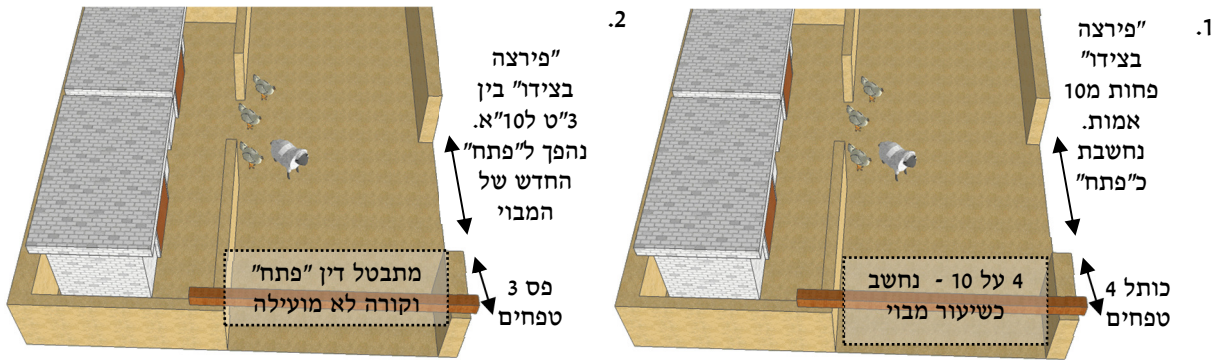
בברייתא (ג ע"ב) מבואר שהגובה המיזערי ביותר של מבוי הינו עשרה טפחים, במבוי נמוך מכך יש לחקוק בקרקע להשלים לעשרה טפחים (בניגוד לדין הקודם (קורת המבוי גבוהה מעשרים אמה) שדפנות המבוי היו כשרות וגובה הקורה אינו כראוי, בדיננו גם גובה הדפנות וגם גובה הקורה אינם בגובה הראוי. רש"י ד"ה "רב יוסף").

ברור שעומק החקיקה בקרקע תלויה בגובה קורת המבוי (אם הקורה במבוי בגובה 8 טפחים – עומק החקיקה יהיה 2 טפחים), אך הגמרא דנה בשאלה מהו רוחבו?

נחלקו האמוראים בתשובה, רב יוסף פסק ארבעה טפחים ואב"י פסק ארבע אמות. הגמרא מביאה שלושה הסברים שונים מהו שורש המחלוקת ביניהם, הראשון כנובע ממחלוקת אמוראים בנושא אחר, והשניים האחרונים כנובעים מפירוש אב"י של מקור תנאי או אמוראי ודחיית רב יוסף את ההוכחה.

רוב יוסף – רוחב ארבעה טפחים	אב"י – רוחב ארבע אמות	שורש המחלוקת – המקור
<p>סובר רב"י אב"י ורבי אסי ששיעור המבוי הינו ארבעה טפחים (כשיעור הכותל או הפס עץ שהגדירו את החלק השלם כמבוי).</p>	<p>אינו סובר רב"י אב"י ורבי אסי ששיעור המבוי הינו ארבע טפחים, אלא שיעורו ארבע אמות.</p> <p>דחייה: דינם של רבי אב"י ורבי אסי הינו בסוף מבוי (מבוי שהיה כשר ונפסל) ולכן די בארבעה טפחים להכשירו, אבל בדיננו זה תחילת מבוי (קירות המבוי אינם בגובה של עשרה טפחים ולכן מעולם לא היה המבוי כשר ורק בחקיקתו הוא הוכשר) ולכן יש צורך מלכתחילה בארבע אמות.</p>	<p>מבוי שִׁנְפָּרֵץ מְצִידוֹ (בצד אורך המבוי) פְּלִי רֵאשׁוֹ (סמוך לכניסה למבוי), אֵיתָמַר מִשְׁמִיהָ דְּרַבִּי אַמִּי וְרַבִּי אַסִּי: אִם יֵשׁ שָׁם (בין פתח המבוי לפירצה) פֶּס (כותל או פס עץ) אֶךְ בְּעָה – מִתִּיר בְּפִירְצָה עַד עֵשֶׂר (אמות), הפס של ארבעה טפחים עד הפירצה מגדיר את החלק "השלם" כשיעור למבוי ואז הקורה בפתח מתירה את כל המבוי. ואפילו שהפירצה נחשבת כ"פתח" נוסף אפשר שלמבוי יהיה מספר פתחים)^[1]. וְאִם לֹא (הפס פחות מארבעה טפחים) [אם הפירצה] פְּחוֹת מִשְׁלֹשָׁה (טפחים) – מִתִּיר (טלטול במבוי מדין לבדו, שהפירצה נחשבת כסתומה), שְׁלֹשָׁה – אֵינוֹ מִתִּיר (כיוון שבני אדם יכולים לעבור דרך הפירצה, מעתה בני המבוי יצאו דרך הפירצה והיא תיחשב כפתח המבוי, והקורה בפתח הראשי של המבוי אינה מועילה כלל להחשיב את המבוי כ"מבוי")^[2].</p>
<p>ייתכן מבוי בגודל של ארבעה טפחים על ארבעה טפחים, כאשר שני פתחי החצרות פתוחים ב"קרן זווית", נפתחים באלכסון למבוי^[5].</p>	<p>לא ייתכן שגודל מבוי יהיה ארבעה טפחים, הרי גודל הפתח בעצמו חייב להיות לפחות ארבעה טפחים מבלי מזוזות הפתח^[3], לכן חייב להיות המבוי ארבע אמות (שיכיל, לפחות, שני פתחים בגודל של ארבעה טפחים ומשהו כל אחד).</p> <p>אם נעמיד שרוחב המבוי ארבעה טפחים ובאורכו ישנם שני פתחים לשתי חצרות (לפחות תשעה טפחים)^[4] – זה לא ייתכן, לאור דברי רב נחמן שחובה שאורך המבוי יהיה יותר מרוחבו.</p>	<p>אֵין מְבִי נִיתָר בְּלָחֵי וְקוֹרָה עַד שְׁיֵהוּ בְּתֵימִים וְחִצְרוֹת פְּתוּחִין לְתוֹכָהּ (להכשיר מבוי צריך שיהיה פתוח לתוכו לפחות שתי חצרות ולכל חצר לפחות שני בתים).</p> <p>רב נחמן: נְקִיטִינָן (מסורת מאבותינו ומנהג מאבותינו) אֵיזְהוּ מְבִי שְׁנִיתָר בְּלָחֵי וְקוֹרָה? כֹּל שְׁאֲרָכוֹ (המרחק בין כותלי המבוי) יֵתֵר עַל רְחֹבּוֹ (המרחק בין הכניסה למבוי לכותל שממול. אחרת אין דינו כ"מבוי" אלא כ"חצר" שחלים עליו כללים אחרים להתיר בו טלטול) וּבְתֵימִים וְחִצְרוֹת פְּתוּחִין לְתוֹכָהּ (כדין המ"ל).</p>
<p>כדי שתוספת בנייה לא תיחשב כ"לחי", היא צריכה להיות שונה מאוד מ"לחי" ועד ארבע אמות היא נחשבת כ"לחי". אבל מבוי די לו בארבעה טפחים.</p>	<p>מוכח מדברי רב הונא שקיר באורך ארבע אמות נידון כדופן מבוי, ופחות מכך נחשב כלחי, מכך ברור שדופן מבוי חייבת להיות באורך ארבע אמות.</p>	<p>רַמִּי בְּרַ חֲמָא אָמַר רַב הוֹנָא: לָחֵי הַבּוֹלֵט מְדוּפְנָו שֶׁל מְבִי (תוספת בנייה לחיזוק המבנה שמכונה בגלל צורתה "לחי") פְּחוֹת מֵאַרְבַּע אַמּוֹת נִידוֹן מְשׁוּם לָחֵי (למרות שאינו נבנה לשם התרת המבוי דינו כלחי) וְאֵינוֹ צָרִיךְ לָחֵי אַחֵר לְהַתִּירוֹ.</p> <p>(קיר בנייה באורך) אֶרְבַּע אַמּוֹת נִידוֹן מְשׁוּם מְבִי (כיוון שהוא ארבע אמות נחשב כדופן מבוי ולא כלחי) וְצָרִיךְ לָחֵי אַחֵר לְהַתִּירוֹ^[6].</p>

ע"פ פירוש רש"י, ותמה התוס' שאין הפתח באלכסון רחב 4 טפחים אלא 3.16 טפחים